

ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตดอกโบทันของกลุ่มผู้ประกอบการทำกระดาศา บ้านท่าล้อ ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

อนงค์วรรณ อุประดิษฐ์^{1*}

จิรนนท์ บุพพัฒน์สมัย²

Hai Long³

Received 19 January 2026

Revised 5 May 2026

Accepted 26 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตดอกโบทันของกลุ่มผู้ประกอบการทำกระดาศาบ้านท่าล้อ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ประกอบการทำกระดาศาบ้านท่าล้อจำนวน 12 ราย วิเคราะห์ข้อมูลต้นทุน รายได้จากการจำหน่าย กำไรขั้นต้นและจุดคุ้มทุนเพื่อกำหนดราคาขายและวางแผนกำไรที่เหมาะสม

ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนผลิตภัณฑ์ต่อถุงเท่ากับ 203.92 บาท ประกอบด้วย วัสดุดิบ 182.22 บาท ต่อถุง คิดเป็นร้อยละ 89.36 ค่าแรงงาน 20 บาทต่อถุง คิดเป็นร้อยละ 9.81 และค่าใช้จ่ายการผลิต 1.70 บาท ต่อถุง คิดเป็นร้อยละ 0.83 รายได้จากการจำหน่ายดอกโบทันต่อปี คิดเป็นเงินเท่ากับ 300,000 บาท ต้นทุนการทำดอกโบทันต่อปี เท่ากับ 244,704.01 บาท กำไรขั้นต้นจากการจำหน่ายต่อปี เท่ากับ 55,296 บาท คิดเป็นอัตราส่วนกำไรขั้นต้นต่อยอดขายร้อยละ 18.43 มีจุดคุ้มทุนของการจำหน่ายอยู่ที่ 2,109.99 บาท การที่จำนวนผลิตและจำหน่ายมีราคาสูงกว่าจุดคุ้มทุนที่คำนวณได้ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกลุ่มกระดาศาในการผลิตดอกโบทันมีความสามารถในการแข่งขันด้านราคาในตลาดและมีการจัดการจุดคุ้มทุนที่ต่ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ต้นทุน ผลตอบแทน ดอกโบทัน กระดาศา

^{1 2 3} คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง

Email: ² jiranun_lit@outlook.com , ³ hailong@lit.ac.th

*Corresponding author email: anongwan@lit.ac.th

COSTS AND RETURNS OF MULBERRY PAPER PEONY PRODUCTION OF THE MULBERRY PAPER ENTREPRENEUR GROUP IN BAN THA LO, BO HAEO SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

Anongwan Upradit^{1*}

Jiranun Buppunhasamai²

Hai Long³

Abstract

The objective of this study was to examine the Costs and Returns of Mulberry paper peony production of the mulberry paper entrepreneur group in Ban Tha Lo, Bo Haeo Subdistrict, Mueang District, Lampang Province. A qualitative research approach was used, employing structured interviews and analyzing data from 12 Sa paper entrepreneurs in Ban Tha Lo. Data analysis covered costs, revenue from sales, gross profit, and break-even point to determine the selling price and appropriate profit planning.

Results indicated that the product cost per bag was 203.92 baht, consisting of raw materials at 182.22 baht per bag (89.36%), labor cost at 20.00 baht per bag (9.81%), and manufacturing overhead at 1.70 baht per bag (0.83%). Annual revenue from peony flowers was 300,000 baht, while the annual cost of peony flowers was 244,704.01 baht. Gross profit per year was 55,296 baht, representing a gross profit margin of 18.43 percent. The break-even point for sales was 2,109.99 baht. The fact that the quantity produced and sold has a higher price than the break-even point indicates the potential of the Ban Tha Lo Sa paper group in producing peony flowers with price competitiveness in the market and effectively managing a low break-even point.

Keywords: Costs, Returns, Peony Flowers, Mulberry Paper

^{1 2 3} Faculty of Administration, Lampang Inter-Tech College

Email: ² jiranun_lit@outlook.com , ³ hailong@lit.ac.th

*Corresponding author email: anongwan@lit.ac.th

บทนำ

บ้านท่าล้อ ตั้งอยู่ในตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นหมู่บ้านที่มีการทำกระดาศามาเป็นระยะเวลายาวนานด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของบรรพบุรุษที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น กระดาศาของบ้านท่าล้อยังคงความเป็นธรรมชาติและเป็นเอกลักษณ์ตามแบบฉบับภูมิปัญญาที่ได้รับการสั่งสมมาหลายชั่วอายุคน ในสมัยโบราณกระดาศาที่ผลิตจากหมู่บ้านนี้เป็นกระดาศาที่ไม่ผ่านการฟอกสี เป็นกระดาศาสีขาวธรรมชาติ ไม่มีการแต่งสี มีลวดลายที่เกิดจากเส้นใยธรรมชาติของปอสาเท่านั้น กระดาศาเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการทำสายขนวนของพลูตะไล ดอกไม้ไฟ หรือเอาไปทำหนังสือธรรมะ จากการที่ความต้องการกระดาศาที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ในปี พ.ศ. 2525 หมู่บ้านท่าล้อได้มีการจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมกระดาศา โดยมีนางสมพร แก้วบุญ เป็นประธานกลุ่มและมีสมาชิกจำนวน 10 คน การรวมกลุ่มทำให้จากการที่ผลิตใช้เองในครัวเรือนก็เริ่มนำไปขายยังตลาดจนทำให้สามารถยึดเป็นอาชีพเลี้ยงคนในครอบครัวได้ การรวมกลุ่มเพื่อผลิตกระดาศายังคงใช้อุปกรณ์แบบโบราณในกระบวนการผลิตคือค้อน ที่นำมาใช้ทุบปอสาให้ละเอียดแล้วเอาไปแตะเป็นแผ่นบางๆ บนแท่นปูน รोजनแห้งก็จะได้กระดาศา โดยจะได้กระดาศาเฉลี่ยประมาณ 100-200 แผ่นต่อวัน กลุ่มกระดาศายังคงดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนประธานมาหลายรุ่น โดยเฉพาะประธานกลุ่มในยุคสมัยของ นายจูน ลำปาง ได้มีการทดลอง คิดค้นผลิตกระดาศาผสมเส้นใยอื่น ๆ เช่น ใยกล้วย ฟางข้าว กล้วยาคาเป็นต้น และได้ทำการสอนให้กับสมาชิกในกลุ่ม เพื่อประยุกต์ให้กระดาศามีความน่าสนใจมากขึ้น แต่พบว่ากระดาศาที่นิยมส่วนใหญ่จะเป็นกระดาศาที่ผลิตจากเยื่อสาบริสุทธิ์ร้อยละ 100 มากกว่าแบบอื่นเพราะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลายอย่าง เช่น โคมไฟ พัด วาว ร่ม การ์ดอวยพร กระดาศาห่อของขวัญ รวมถึงดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น (กศน.ตำบลบ่อแฮ้ว, 2568) ถือได้ว่าเป็นการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ากับการใช้งานในยุคสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี จากการสัมภาษณ์ นางฐานัส สุรัตน์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2568) ประธานกลุ่มคนปัจจุบัน พบว่าปัจจุบันกลุ่มยังสามารถทำการจำหน่ายได้อย่างต่อเนื่องถึงแม้กระดาศาประสบปัญหาด้านผลผลิตและปัญหาด้านเงินทุนเนื่องจากผลผลิตขึ้นอยู่กับสถานะอากาศ และมีคู่แข่งที่เพิ่มขึ้น ทางกลุ่มจึงได้นำกระดาศาที่ผลิตอยู่แล้วมาประยุกต์เพิ่มมูลค่าโดยการนำมาต่อยอดสินค้าในหลากหลายรูปแบบเช่น กล่องของขวัญ กระดาศาห่อของขวัญ แต่ที่ยังคงเป็นนิยมของผู้บริโภคจนถึงปัจจุบันได้แก่ การนำกระดาศามาผลิตเป็นดอกไม้ประดิษฐ์

ดอกโบตั๋น จากกระดาศาบ้านท่าล้อ เป็นงานหัตถกรรมที่ทรงคุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่นและแฝงด้วยความหมายอันเป็นมงคลในฐานะ ดอกไม้แห่งจักรพรรดิ อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นที่ต้องการของตลาดเนื่องจากมีรูปลักษณ์ที่มีความสวยงามและคงทน นิยมนำไปจัดเป็นช่อดอกไม้และใช้ประดับตกแต่งในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานเฉลิมฉลองหรืองานมงคล หรือแม้แต่เป็นของขวัญเพื่อให้อวยพรให้ผู้รับพบเจอแต่สิ่งดี ๆ (Shuwen, 2025) แมื่อดอกโบตั๋นจากกระดาศาบ้านท่าล้อจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมสูงแต่การดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนมักประสบปัญหาการคำนวณต้นทุนที่ครอบคลุม ทั้งในด้านต้นทุนแฝงและค่าแรงงาน คณะผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาโครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้กลุ่มผู้ผลิตสามารถกำหนดราคาขายที่สะท้อนมูลค่าฝีมือที่แท้จริง และสร้างแผนการดำเนินงานที่มีความคุ้มค่าทางการเงินซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของสมาชิกในชุมชนอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับงานวิจัยของจินตนา จันเรือน (2566) ที่พบว่าพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อด้านราคาส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค

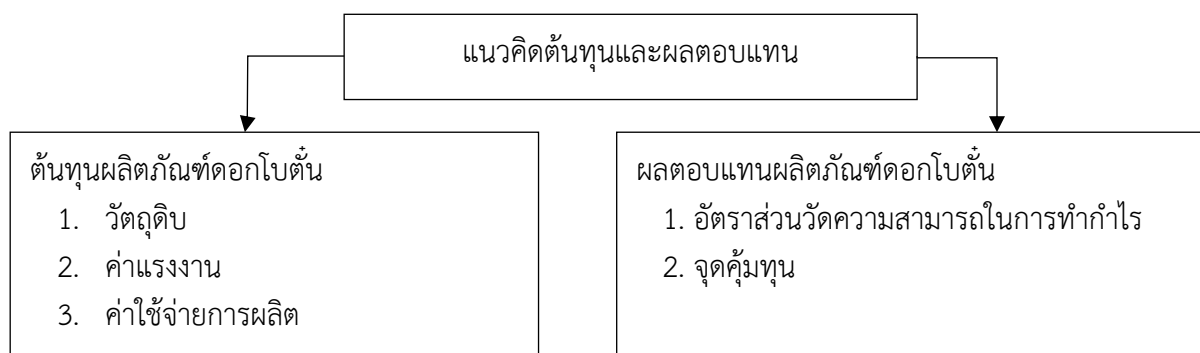
ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตดอกโบตั๋นของกลุ่มกระดาศาบ้านท่าล้อ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษานี้จะไม่เพียงแต่เป็นการวางแผนและกำหนดเป้าหมายการขายเพื่อช่วยเป็นฐานข้อมูลทางการเงินให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าล้อเท่านั้น แต่ยังเป็นโมเดลต้นแบบในการวิเคราะห์ความคุ้มค่าเชิงพาณิชย์ให้กับงานหัตถกรรมประเภทอื่นๆ เพื่อยกระดับจากงานฝีมือในครัวเรือน

สู่การเป็นธุรกิจชุมชนที่มีความเป็นมืออาชีพ เนื่องจากจะทำให้กลุ่มกระตาศามีความเข้าใจในความสามารถในการทำกำไรและความคุ้มค่าของการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีแรงจูงใจในการสืบทอดภูมิปัญญานี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตดอกโบตั๋นของกลุ่มผู้ประกอบการทำกระตาศาบ้านท้อล้อย ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาผลตอบแทนการผลิตดอกโบตั๋นของกลุ่มผู้ประกอบการทำกระตาศาบ้านท้อล้อย ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและแนวทางเพิ่มกำไรจากการผลิตดอกโบตั๋นของกลุ่มผู้ประกอบการทำกระตาศาบ้านท้อล้อย ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดต้นทุน

ต้นทุนการผลิตสินค้าเกิดจากการแปรสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป โดยใช้แรงงานคน เครื่องมือ เครื่องจักรและสิ่งจำเป็นอื่นๆ ในทางการบัญชีสามารถจำแนกปัจจัยการผลิตออกเป็น 3 รายการคือ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรงและค่าใช้จ่ายการผลิต (อำนาจ รัตนสุวรรณ และ ชีรเสฏฐ์ ศิริธนานนท์, 2566)สอดคล้องกับต้นทุนตามแนวคิดของลลิตา พิมทา (2567) ที่ได้จำแนกประเภทต้นทุนตามหน้าที่ เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายของแต่ละหน้าที่ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ต้นทุนการผลิต (Manufacturing Costs) หมายถึง ต้นทุนที่เกิดจากการแปรสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้า และเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นระหว่างงวด ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง (Direct Materials) แรงงานทางตรง (Direct Labor) และ ค่าใช้จ่ายการผลิต (Manufacturing Overhead) โดยต้นทุนการผลิตจะถูกคิดเข้าไปในตัวสินค้าประเภทต่าง ๆ บางครั้งเรียกว่าต้นทุนผลิตภัณฑ์ และ 2) ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต (Non-Manufacturing Costs) หมายถึงต้นทุนอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น แต่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า บางครั้งเรียกว่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรต้องมีความรู้ในการคำนวณต้นทุนการผลิตและนำต้นทุนนั้นไปใช้ในการวางแผนการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต (จรรยา ลิ้มปภากุล, 2565) ข้อมูลต้นทุนสามารถนำมาใช้

ประกอบการตัดสินใจ ได้แก่ การกำหนดราคาขาย การเพิ่มหรือลดการผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของภาวินี ธานอนวัชและ เพ็ญญา หวังที่ซอบ (2567) ที่พบว่าหากไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ไม่วิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยตามหลักการบัญชีต้นทุนจะไม่สามารถคำนวณต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรงและค่าใช้จ่ายการผลิตได้ ดังนั้นจากแนวคิดต้นทุนดังกล่าวสรุปได้ว่าต้นทุนผลิตภัณฑ์ดอกโบตั๋น จำแนกตามส่วนประกอบของต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ค่าแรงงานการผลิตและค่าใช้จ่ายการผลิต

แนวคิดผลตอบแทน

ผลตอบแทน หมายถึง อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไรของกิจการ โดยเน้นไปที่การวัดประสิทธิภาพจากการดำเนินงาน อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไรต่อยอดขาย พิจารณาได้จากอัตรากำไรขั้นต้นต่อยอดขาย (Gross Profit Margin) ซึ่งอัตราดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงความสามารถในการทำกำไรขั้นต้นของกิจการเป็นสัดส่วนเท่าใดเมื่อเทียบกับยอดขายสุทธิ (ประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา, 2561) และเชื่อมโยงกับการคำนวณจุดคุ้มทุน (Break-even point) ซึ่งเป็นการคำนวณที่มีความจำเป็นเพื่อให้ผู้ประกอบการทราบปริมาณการขายในแต่ละเดือนว่าต้องขายในปริมาณที่เท่าใดจึงจะไม่ขาดทุน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ระดับการขายที่ทำให้กำไรเป็นศูนย์ หรือรายได้เท่ากับค่าใช้จ่าย หรือกำไรส่วนเกินเท่ากับต้นทุนคงที่ เพื่อช่วยในการวางแผนการทำกำไรจากการดำเนินงาน สอดคล้องกับ ไพบุลย์ ผจงวงศ์ (2561) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนเป็นเครื่องมือสำหรับผู้ประกอบการเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุน ปริมาณและกำไร เพื่อวิเคราะห์หาจุดที่ปริมาณขายของกิจการมีกำไรคุ้มกับค่าใช้จ่ายทั้งหมดเพื่อไม่ให้เกิดผลขาดทุน และสอดคล้องกับแนวคิดของภาวินี ธานอนวัชและ เพ็ญญา หวังที่ซอบ (2567) ที่กล่าวว่าหากไม่วิเคราะห์หาผลตอบแทนอาจทำให้เกิดผลขาดทุน เพราะราคาขายอาจต่ำกว่าต้นทุนรวม การประกอบธุรกิจควรใช้ต้นทุนเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดราคาขาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินาถ เสนาจันทร์ (2566) ที่พบว่า การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและผลตอบแทนจะทำให้วางแผนและบริหารการจัดการธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ดอกโบตั๋น พิจารณาได้จาก 1) อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร และ 2) จุดคุ้มทุน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้ประกอบการทำกระดาษสาบ้านท่าล้อ ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 12 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มและมีส่วนร่วมในการผลิตดอกโบตั๋นอย่างต่อเนื่อง

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) ตามแนวคิดของ Rovinelli and Hambleton (1977) ผลการตรวจสอบพบว่าค่า IOC เท่ากับ 0.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 0.05 แสดงว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำดอกโบตั๋น ช่องทางในการจำหน่าย ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตดอกโบตั๋น และส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนการผลิตดอกโบตั๋น

การเก็บและรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและขอคำปรึกษาจาก

ผู้ทรงคุณวุฒิและทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ หลังจากได้ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและรวบรวมข้อมูลที่ได้อีกมา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น คณะผู้วิจัยได้กำหนดสถิติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ โดยนำเสนอข้อมูลในลักษณะการบรรยาย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตดอกโบทัน ตามแนวคิดของ จรรยา ลิ้มปภากุล (2565) ได้ดังนี้

ต้นทุนการทำดอกโบทัน = วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต+ค่าแรงงานการผลิต+ค่าใช้จ่ายการผลิต

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนการผลิตดอกโบทัน ตามแนวคิดของ ประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา (2561) ได้ดังนี้ อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios) ใช้อัตราส่วนกำไรขั้นต้นต่อยอดขาย สามารถคำนวณได้จาก

$$\text{อัตรากำไรขั้นต้น (\%)} = \frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100$$

สำหรับจุดคุ้มทุน (Break-Even Point) ตามแนวคิดของ ประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา (2561) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ต้นทุน ปริมาณ และกำไร เพื่อหาจุดที่ปริมาณการขายดอกโบทันไม่ขาดทุน เนื่องจากมีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย และสามารถนำไปวางแผนระยะสั้น สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จุดคุ้มทุน (บาท)} &= \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{อัตรากำไรส่วนเกิน}} \\ \text{โดยที่ อัตรากำไรส่วนเกิน} &= \frac{\text{ยอดขาย} - \text{ต้นทุนผันแปร}}{\text{ยอดขาย}} \end{aligned}$$

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากข้อมูลแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 83.33 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 66.67 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 91.67 สำหรับ มีประสบการณ์การทำดอกโบทัน มากกว่า 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 100 และมีช่องทางในการจำหน่ายด้วยตนเอง ร้อยละ 100

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตดอกโบทัน

ผลการศึกษาพบว่าต้นทุนการผลิตดอกโบทัน มีกระบวนการผลิตเริ่มจากการนำกระดาษสีมาตัดกลีบดอกตามแบบแม่พิมพ์โดยวางแบบให้สามารถใช้พื้นที่ของกระดาษได้มากที่สุด หลังจากนั้นนำกลีบดอกโบทันที่ได้ไปชุบสีตามต้องการ รอจนสีแห้งหมาดแล้วใส่ลวดติดกาวตรงกลางกลีบดอก รอให้กาวแห้งจึงนำไปขึ้นรูปโดยใช้แบบวัสดุแม่พิมพ์ปั๊มขึ้นรูป จากนั้นนำกลีบดอกไม้กับเกสรมาประกอบขึ้นรูปกับไม้ก้านดอกโบทันจะมีกลีบดอกจำนวน 9 กลีบ ใช้ด้ายมัดก้านไม้ เกสรและกลีบดอกเข้าด้วยกันพันด้วยกระดาษย่นสีเขียวทากาวพันก้าน สรุปการคำนวณต้นทุนการผลิตดอกโบทัน ประกอบด้วยวัตถุดิบ ค่าแรงงานและค่าใช้จ่ายการผลิตแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตดอกโบตั๋น

รายการ	ราคา (บาท)	สามารถ ผลิตดอก โบตั๋นได้ (ดอก)	ต้นทุนต่อ ดอก (บาท)	ต้นทุนต่อถุง (50 ดอก) (บาท)	ร้อยละ
วัตถุดิบ					
แผ่นกระดาษสา	8.00	5	1.6000	80.00	39.23
เกสรดอกไม้	40.00	33	1.2121	60.61	29.72
ด้ายสีขาว	35.00	5,000	0.0070	0.35	0.17
เส้นลวด เบอร์ 24	18.00	33	0.5455	27.27	13.37
ไม้ก้านดอก	40.00	400	0.1000	5.00	2.45
กาวลาเท็กซ์	59.00	5,000	0.0118	0.59	0.29
กระดาษย่น	18.00	1,000	0.0180	0.90	0.44
สีบาร์ติก	750.00	5,000	0.1500	7.50	3.68
รวม วัตถุดิบ			3.6444	182.22	89.36
ค่าแรงงาน					
ค่าแรงงานเหมาจ่ายต่อถุง	20.00	50	0.4000	20.00	9.81
ค่าใช้จ่ายการผลิต					
ค่าถุงบรรจุ	45.00	2,000	0.0225	1.13	0.55
ค่าน้ำ-ไฟฟ้า (300 ต่อเดือน)	300.00	60,000	0.0050	0.25	0.12
ค่าเสื่อมราคากรรไกร	50.00	120,000	0.0004	0.02	0.01
ค่าเสื่อมราคาค้อน	50.00	180,000	0.0003	0.01	0.01
ค่าเสื่อมราคาแม่พิมพ์ขึ้นรูปกลีบดอก	3,500.00	600,000	0.0058	0.29	0.14
รวม ค่าใช้จ่ายการผลิต			0.0340	1.70	0.83
รวม ต้นทุนผลิตภัณฑ์			4.0784	203.92	100.00

จากตารางข้างต้นพบว่า ต้นทุนการผลิตดอกโบตั๋นต่อดอก คิดเป็น 4.0784 บาท แบ่งเป็นวัตถุดิบ (แผ่นกระดาษสา เกสรดอกไม้ ด้ายสีขาว เส้นลวด เบอร์ 24 ไม้ก้านดอก กาวลาเท็กซ์ กระดาษย่น สีบาร์ติก) รวมเป็นเงิน 3.6444 บาท (ร้อยละ 89.36) ค่าแรงงาน (แรงงานเหมาจ่ายในอัตรา 20 บาทต่อถุง) เป็นเงิน 0.4000 บาท (ร้อยละ 9.81) และค่าใช้จ่ายการผลิต (ถุงบรรจุ ค่าน้ำ-ไฟฟ้าเหมาจ่ายต่อเดือน ค่าเสื่อมราคากรรไกร ค่าเสื่อมราคาค้อน ค่าเสื่อมราคาแม่พิมพ์ขึ้นรูปกลีบดอก) รวมเป็นเงิน 0.0340 บาท (ร้อยละ 0.83) และมีต้นทุนการผลิตดอกโบตั๋นต่อถุงจำนวน 50 ดอก คิดเป็นเงิน 203.92 บาท แบ่งเป็นวัตถุดิบ (กระดาษสา เกสรดอกไม้ ด้ายสีขาว เส้นลวดขนาด 24 ไม้ก้านดอก กาวลาเท็กซ์ กระดาษย่น สีบาร์ติก) รวมเป็นเงิน 182.22 บาท (ร้อยละ 89.36) ค่าแรงงาน (แรงงานเหมาจ่ายต่อถุง) เป็นเงิน 20 บาท (ร้อยละ 9.81) และค่าใช้จ่ายการผลิต (ถุงบรรจุ ค่าน้ำ-ไฟฟ้าเหมาจ่ายต่อเดือน ค่าเสื่อมราคากรรไกร ค่าเสื่อมราคาค้อน ค่าเสื่อมราคาแม่พิมพ์ขึ้นรูปกลีบดอก) รวมเป็นเงิน 1.70 บาท (ร้อยละ 0.83)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนการผลิตดอกโบทัน

ผลการศึกษาพบว่า การจำหน่ายดอกโบทันต่อถุงบรรจุ 50 ดอก ในราคา 250 บาท กำลังการผลิต 1 วัน สามารถผลิตดอกโบทันได้จำนวน 5 ถุงและสามารถจำหน่ายได้ทั้งหมด แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์รายได้ และต้นทุนการผลิต กำไรขั้นต้นและอัตรากำไรขั้นต้นการจำหน่ายดอกโบทัน

รายการ	ถุง	วัน	เดือน	ปี
จำนวนขึ้น (ดอก)	50	250	5,000	60,000
จำนวนบรรจุถุง (ถุง)	1	5	100	1,200
รายได้จากการจำหน่าย (บาท)	250.00	1,250.00	25,000.00	300,000.00
ต้นทุนการผลิตดอกโบทัน (บาท)	203.92	1,019.60	20,392.00	244,704.00
กำไรขั้นต้น (บาท)	46.08	230.40	4,608.00	55,296.00
อัตรากำไรขั้นต้น (ร้อยละ)	$\frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100 = \frac{55,296}{300,000} \times 100$			18.43

จากตารางที่ 2 พบว่า รายได้จากการจำหน่ายดอกโบทัน ราคา 250 บาทต่อถุง ต้นทุนการผลิตต่อ 1 ถุง (50 ดอก) เท่ากับ 203.92 บาท กำไรขั้นต้นเท่ากับ 46.08 บาทต่อถุง โดยจำหน่ายดอกโบทันได้จำนวน 5 ถุงต่อวัน (250 ดอก) รายได้จากการจำหน่ายเท่ากับ 1,250 บาทต่อวัน ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 1,019.60 บาทต่อวัน กำไรขั้นต้น 230.40 บาทต่อวัน จำหน่ายดอกโบทันได้จำนวน 100 ถุงต่อเดือน (5,000 ดอก) รายได้จากการจำหน่ายเท่ากับ 25,000 บาทต่อเดือน ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 20,392 บาทต่อเดือน กำไรขั้นต้น 4,608 บาทต่อเดือน รายได้จากการจำหน่ายเท่ากับ 300,000 บาทต่อปี ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 244,704 บาทต่อปี กำไรขั้นต้น 55,296 บาทต่อปี ซึ่งสามารถคำนวณอัตรากำไรขั้นต้นได้ร้อยละ 18.43

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์รายได้จากการจำหน่ายต่อปี ต้นทุนผันแปร ต้นทุนคงที่

รายการ	ถุง	ปี
รายได้จากการจำหน่าย (บาท)	250.00	300,000.00
ต้นทุนการผลิต		
วัตถุดิบ	182.22	218,662.55
แรงงาน	20.00	24,000.00
ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร(ค่าถุงบรรจุและค่าน้ำ-ค่าไฟฟ้า)	1.38	1,650.00
ต้นทุนผันแปร	203.59	244,312.55
ค่าเสื่อมราคา	0.33	391.46
ต้นทุนคงที่	0.33	391.46
ต้นทุนการผลิตดอกโบทัน (บาท)	203.92	244,704.01

จากตารางที่ 3 รายได้จากการจำหน่ายดอกโบทัน ราคา 250 บาทต่อถุง ต้นทุนการผลิตต่อ 1 ถุง (50 ดอก) เท่ากับ 203.92 บาทต่อถุง คิดเป็นต้นทุนผันแปร (วัตถุดิบ แรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร) จำนวน 203.59 บาทต่อถุง และต้นทุนคงที่ (ค่าเสื่อมราคา) จากจำนวน 0.33 บาทต่อถุง โดยรายได้จากการจำหน่าย เท่ากับ 300,000 บาทต่อปี ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 244,704.01 บาทต่อปี ประกอบด้วย

ต้นทุนผันแปร (วัตถุดิบ แรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร) จำนวน 244,312.55 บาทต่อปี และต้นทุนคงที่ (ค่าเสื่อมราคา) จำนวน 391.46 บาทต่อปี ซึ่งสามารถคำนวณได้ดังสูตรต่อไปนี้

$$\begin{aligned}\text{อัตรากำไรส่วนเกิน} &= \frac{\text{ยอดขาย} - \text{ต้นทุนผันแปร}}{\text{ยอดขาย}} \times 100 \\ &= \frac{300,000 - 244,312.55}{300,000} \times 100 \\ &= \text{ร้อยละ 18.56}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{จุดคุ้มทุน (บาท)} &= \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{อัตรากำไรส่วนเกิน}} \\ &= \frac{391.46}{18.56\%} \\ &= 2,109.99 \text{ บาท}\end{aligned}$$

จากการคำนวณผลตอบแทนการผลิตดอกโบตั๋นพบว่า มีอัตรากำไรส่วนเกิน เท่ากับร้อยละ 18.56 และจุดคุ้มทุนต่อปีเท่ากับ 2,109.99 บาท

อภิปรายผล

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตดอกโบตั๋นของกลุ่มกระดาศาบ้านท่าล้อ ตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ กลุ่มกระดาศาบ้านท่าล้อ มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 12 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป สถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำดอกโบตั๋น มากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำหน่ายด้วยตนเอง ปัจจุบันกลุ่มกระดาศาเป็นผู้สูงอายุ ทำให้ประสบปัญหาขาดแคลนคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำดอกโบตั๋น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภรัชต์ อินทรเทพ และคณะ (2560) พบว่าคนรุ่นใหม่ไม่นิยมการสืบทอดภูมิปัญญาตลอดจนการอนุรักษ์ ดังนั้นกลุ่มต้องหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยพัฒนาผลิตภัณฑ์และขยายช่องทางการขายออนไลน์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักในวงกว้างและทำให้คนรุ่นใหม่เห็นว่าเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่ดี

ทางด้านต้นทุนการผลิตดอกโบตั๋นพบว่า ในการผลิตดอกโบตั๋นมีต้นทุนการผลิตต่อ 1 ถุง (50 ดอก) เท่ากับ 203.92 บาท ประกอบด้วยวัตถุดิบคิดเป็นเงิน 182.22 บาทต่อถุง ค่าแรงงานคิดเป็นเงิน 20 บาทต่อถุง และค่าใช้จ่ายการผลิตคิดเป็นเงิน 1.70 บาทต่อถุง โดยต้นทุนส่วนใหญ่ร้อยละ 89.36 เกิดจากวัตถุดิบ เมื่อวิเคราะห์ลงในรายละเอียดของวัตถุดิบพบว่าต้นทุนจากกระดาศา คิดเป็นร้อยละ 39.23 ซึ่งคิดเป็นเงินเท่ากับ 80 บาท เกิดจากต้นทุนกระดาศาแผ่นละ 8 บาท จากงานวิจัยของ อัจฉรา เฮ่ประโคน และคณะ (2566) พบว่า ต้นทุนการผลิตกระดาศา แผ่นละ 2.01 บาทเท่านั้น การที่กลุ่มกระดาศาใช้ราคาขายของกระดาศาตามคำนวณเป็นต้นทุนวัตถุดิบ สำหรับการผลิตดอกโบตั๋น จะทำให้ต้นทุนการผลิตโดยรวมสูงเกินจริงเป็นอย่างมาก ดังนั้นหากกลุ่มเปลี่ยนมาใช้ต้นทุนวัตถุดิบกระดาศาที่แท้จริงจะลดต้นทุนต่อหน่วย มีโอกาสในการทำกำไรจากการกำหนดราคาขายที่ยืดหยุ่นมากขึ้น สามารถตั้งราคาขายที่ต่ำลงได้เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ดีขึ้น โดยยังมีกำไรที่เหมาะสม การที่กลุ่มได้ผลิตกระดาศาและนำมาแปรรูป ถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่จะสามารถเลือกกำหนดราคาขาย ดังนั้นหากคำนวณต้นทุนให้ถูกต้องจะเกิดความได้เปรียบเชิงโครงสร้างทางธุรกิจของกลุ่มที่ต้องซื้อกระดาศาจากภายนอกมาผลิต นอกจากนี้ยังช่วยดึงดูดลูกค้าใหม่จากราคาที่เข้าถึงได้ง่ายขึ้นนี้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัมฤทธิ์ ศิริชนะรัตน์ และ นีรนาท เสนาจันทร์ (2565) ที่เน้น

การบริหารต้นทุนเป็นเครื่องมือเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการเนื่องจากต้นทุนการผลิตถือเป็นหัวใจหลักที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานเพราะหากต้นทุนเพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อกำไรที่ลดลง ดังนั้นผู้ประกอบการต้องวิเคราะห์ต้นทุนให้ถูกต้องเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับผลตอบแทนจากการผลิตดอกโบตั๋น พบว่ามีรายได้จากการจำหน่ายเท่ากับ 300,000 บาทต่อปี ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 244,704 บาทต่อปี ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร (วัตถุดิบ แรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร) จำนวน 244,312.55 บาทต่อปี และต้นทุนคงที่ (ค่าเสื่อมราคา) จำนวน 319.46 บาทต่อปี กำไรขั้นต้น 55,296 บาทต่อปี อัตรากำไรส่วนเกิน ร้อยละ 18.56 และจุดคุ้มทุนต่อปี 2,109.99 บาท ซึ่งเป็นอัตราผลตอบแทนไม่สูงนักเนื่องจากต้นทุนของการผลิตสูงแต่ไม่สามารถเพิ่มราคาจำหน่ายได้เพราะต้องทำการเปรียบเทียบกับคู่แข่งเนื่องจากมีผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีการผลิตดอกโบตั๋นจากกระดาศาเช่นเดียวกัน โดยมีราคาจำหน่ายปัจจุบันอยู่ที่ 250 บาท สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาวินีย์ ธนาอนวัช และเพ็ญภา หวังที่ซอบ (2567) ที่พบว่า วิสาหกิจชุมชนกำหนดราคาขายใช้วิธีกะประมาณมาและดูราคาของคู่แข่งเพื่อกำหนดราคาขายเองตามความเหมาะสมและไม่มีการวางแผนกำไร ดังนั้นกลุ่มกระดาศาบ้านท่าล้อควรใช้การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่เน้นการสร้างความแตกต่างและการลดต้นทุนควบคู่กันไป เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กัญธนา ดิษฐ์แก้ว และ โอนทัย พลภาณุมาศ (2568) ที่ระบุว่า ความสำคัญของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์เกี่ยวข้องกับการวางแผน การควบคุมและการจัดการต้นทุนเพื่อเพิ่มความสามารถในการทำกำไรและเสริมสร้างความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว สามารถช่วยให้ผู้ประกอบการระบุและลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นและไม่กระทบต่อคุณภาพออกจากกระบวนการผลิตหรือการดำเนินงาน การสร้างคุณค่าและความแตกต่างเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยใช้การวิเคราะห์เชิงลึกในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานจะทำให้ผู้ประกอบการเห็นภาพรวมของต้นทุนในทุกกระบวนการได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย จากผลการศึกษาทำให้ทราบข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตดอกโบตั๋น เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจสำหรับผู้สนใจประกอบอาชีพ แต่ต้นทุนอาจจะมี ความคลาดเคลื่อนไปตามพื้นที่ เนื่องจากต้นทุนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามราคาของวัตถุดิบที่จัดหาได้ในพื้นที่นั้น ๆ เช่น ต้นทุนกระดาศา เป็นต้น รวมถึงความชำนาญของแรงงานที่เป็นผู้ผลิตก็จะส่งผลต่อปริมาณที่ผลิตได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตดอกโบตั๋น โดยใช้ราคาตลาดของวัสดุสำเร็จรูปและการขึ้นรูปด้วยมือเป็นหลัก ในอนาคตควรศึกษาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิต ดังนี้

1. การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตกระดาศาจากแหล่งที่มาต่างกันโดยการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนระหว่างการใช้กระดาศาสำเร็จรูปเชิงพาณิชย์ กับต้นทุนการผลิตกระดาศา โดยกระบวนการของชุมชน (ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบจนถึงการผลิตเป็นแผ่นกระดาศา) เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าและศักยภาพในการลดต้นทุนวัตถุดิบเบื้องต้น

2. การวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการใช้เทคโนโลยีการผลิตโดยศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างวิธีการขึ้นรูปกลีบดอกโบตั๋นด้วยมือ และการใช้เครื่องจักรหรือแม่พิมพ์สำหรับการขึ้นรูปกลีบดอกด้วยกระบวนการอัตโนมัติหรือกึ่งอัตโนมัติ เพื่อประเมินประสิทธิภาพด้านเวลา แรงงาน และความคุ้มค่าในการลงทุนเครื่องจักรในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กศน.ตำบลบ่อแฮ้ว. (2568). *กระต๊อบชาวบ้านทำล้อ*. <https://sites.google.com/dei.ac.th/boheao25/แหล่งเรียนรู้>
- กัญธนา ดิษฐ์แก้ว, และอนันท์ พลภานุมาศ. (2568). การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์กับการสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการในประเทศไทย. *วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 1-18.
- จรรยา ลิ้มปภากุล. (2565). *การบัญชีต้นทุน*. ทิพย์เอ็น เพรส.
- นันทนา เสนาจันทร์. (2566). การวิเคราะห์ต้นทุนและจุดคุ้มทุนในการประกอบธุรกิจผลิตปลาร้าของชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองผือ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 13(4), 151-163.
- ประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา. (2561). *การบัญชีต้นทุน*. วิทย์พัฒน์.
- ไพบุลย์ ผงวงษ์. (2561). *การบัญชีเพื่อการจัดการ*. แสงดาว.
- ภาวินัย ธนาอนวัช, และเพ็ญภา หวังที่ซอบ. (2567). การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์จักสานพลาสติก กลุ่มแม่บ้านศรีพราน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง. *วารสารวิทยาการการจัดการปริทัศน์*, 26(1), 177-190.
- ลลิตา พิมพ์า. (2567). การเพิ่มขีดความสามารถทางบัญชีของคนในชุมชนเพื่อยกระดับเป็นผู้ประกอบการชุมชนผ่านกระบวนการส่งเสริมอาชีพสู่การลดต้นทุนบัญชีในการประกอบอาชีพ. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 13(1), 83-107.
- สัมฤทธิ์ ศิริคะเนรัตน์, และนันทนา เสนาจันทร์. (2565). ปัญหาการจัดการต้นทุนการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(2), 170-182.
- สุภรชต์ อินทรเทพ, สุวารี ศรีปุณณะ, และผอมหม เชิดโกทา. (2560). สภาพปัญหาและแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน จังหวัดสระแก้ว. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(2), 275-285.
- อัญญา เฮ่ประโคน, นภาพร ณ เชียงใหม่, และสุดาวดี มีเพชรทาน. (2566). ต้นทุนและผลตอบแทนการทำกระต๊อบ: กลุ่มบ้านท่าล้อ ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *วารสารวิจัยวิทยาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 7(2), 85-89.
- อำนาจ รัตนสุวรรณ, และ ชีรเสฏฐ์ ศิริธนานนท์. (2566). *การบัญชีขั้นต้น*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Shuwen, L. (2025). ดอกโบตั๋น ดอกไม้มงคลในงานศิลปะไทย. *วารสารศิลปกรรมบูรพา*, 23(1), 52-66.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). *On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity*. *Tijdschrift Voor Onderwijs Research*, 2, 49-60.